

Munduko kafe espezie basatien %60 galtzeko arriskuan daude; klima aldaketaren eta deforestazioaren eraginez, besteak beste. Arabica espeziea da haietako bat, kafe ekoizpenean gehien erabiltzen den espeziearen jatorrizkoa. Ale basatiak galtzeak ekoizten den kafeari ere eragingo lioke.

Kafearen geroa, hutsa bezain beltza

Izaro Zinkunegi Barandiaran

Kafearen bueltan egiten dira sarri hitzorduak: lanekoak, lagun artekoak edo bestelakoak. Munduan gehien kontsumitzen den edaria omen da, uraren atzetik. Arabica eta robusta espezieak dira kontsumitzeko ekoizten direnak; haiez gain ere badira munduan ehundik gora kafe landare mota. Baina galtzeko arriskuan daude, ordea, ikertzaileek ohartarazi dutenez. Kikarako kafeak ere etorkizun beltza izan dezake, espezie basatiak galtzen badira.

«Kafe espezie basatiak eta haien aniztasun genetiko hartu ditugu kontuan», azaldu du Aaron P. Davis ikerlariak. Hark gidatu du Erresuma Batuko Kew Lorategi Botaniko Errealaren ikerketa. Urte askotako lanak azaleratu duenez, munduan dauden 124 kafe espezieetatik 75 galtzeko arriskuan daude. Madagaskarren daude arriskupeko espezie gehien, 43 zehazki esateko; Tanzania eta Kamerun dira hurrengoak zerrendan, hamabi eta zazpi espezierekin, hurrenez hurren. Kopuru txikiagoak izanagatik, arriskua identifikatu dute beste hainbat herrialdeetan ere; besteak beste, Afrika ekialdekoetan, Sierra Leonan, Indian, Australiako Queenslanden, Papua Ginean eta Filipinetan.

Galtzeko arriskuan dauden espezie basati horien artean dago arabica; hura da munduan gehien ekoizten eta kontsumitzen den kafe espeziearen jatorrizkoa, robustarekin batera. Horrek alarmak piztu baditu ere, Davisek argitu du kafe edaria ez dagoela arriskuan gaur-gaurkoz:

«Epe laburrean ez da desagertuko; kafe asko dago gaur egun».

Epe laburrean ez bada ere, alarmak pizteko ondorioak utzi ditu ikerketak: egun ekoizten ez diren espezieak desagertzeak zuzenean eragingo lieke ekoizten direnei ere. «Seguru asko, aurrera begira, eta historia kontuan hartuta, espezie basatien genoma eta aniztasun genetiko beharko da etorkizuneko ekoizpen arazoei aurre egiteko; are gehiago klima aldaketa bizkorren garaian, eta gaitasunaren eta izurriteen agerraldiak larriagotzen ari direnean».

Unai Pascual ikertzaileak klima aldaketari eta landa inguruneko nekazaritzari buruzko azterketak egin ditu, eta bat dator Davisekin: «Bioaniztasuna bizitzia aseguru bat da herrialde askorentzat. Elikagaien aniztasun genetikoak gal-

eta nekazariak badakite horiek nola kudeatu». Horregatik, bioaniztasunaren galerarako bultzatzaile zuzen bat da deforestazio Pascualentzat; aldiz, biderkatzaile bat da klima aldaketa: «Niri gehiago gustatzen zait biderkatzaile bat dela esatea. Benetan arriskuaren bultzatzaileak direnak kontsumo eta ekoizpen ereduak dira. Klima aldaketak horien eragin negatiboak biderkatzen ditu». Pascualen iritziz, merkatuak eta industriak barietate gutxi batzuei ematen die lehentasuna; eta, globalizazioaren ondorioz, espezie asko galtzen ari dira.

Bidezkoaren alde

Bateko eta besteko arrazoiak tarte, arriskuan daude kafe espezie basatien %60. Davisek adierazi duenez, espezie horiek babestea da orain erronka: «Eremu babestuak hobeto kudeatu behar ditugu, eta berriak sortu kafe espezie basatientzat. Etiopian egin dute, arabica espeziea kontserbatzeko». Erantsi du landareen material genetikoaren biltegiak hobetu behar direla; hazien bankuak, esaterako.

Pascualek ere egoki ikusten ditu gordailuak, baina harago doa: «Informazio genetiko hori fisikoki gordetzea oso garrantzitsua da, baina garrantzitsuagoa da ekoizpen modua eta jakintza ere mantentzea; espezie horiek euren jatorrizko ekosistemetan mantendu behar dira». Hori babesteko politika publikoak behar direla uste du. Halaber, nabarmendu du kafearena ez dela salbuespen bat: «Kafea luxuzko produktu bat da; artoaren, pata-

Espezie basatien genoma eta aniztasun genetiko beharko da etorkizuneko ekoizpen arazoei aurre egiteko»

Aaron Davis
Kew Errege Lorategi Botanikoko ikerlaria

«Kafea luxuzko produktu bat da; artoaren, patataren edo arrozaren arazoa larriagoa da, oinarriko elikagaiak baitira»

Unai Pascual
Nekazaritza bioaniztasunaren ikertzailea

tzen dugun heinean, haien informazio genetikoak galduko dugu».

Kew lorategiko ikertzaileek ondorioztatu dutenez, kafe espezieak galtzeko arriskuaren arrazoi nagusiak klimaren eta lurzoruen aldaketa dira, bereziki deforestazioa. Bertatik bertara ezagutu ditu Pascualek Etiopiako basoak: «Tarteko eredu bat dago: basoan jaiotzen da kafe landarea,

taren, edo arrozaren arazoa larriagoa da, oinarriko elikagaiak baitira».

Luxuzkoa izanagatik, 2018-2019 kafe denboraldian 167,47 milioi kafe zaku (60 kiloko) ekoiztuko dira munduan, Kafearen Nazioarteko Erakundearen aurreikuspenen arabera. Aurreko urtearekin alderatuta, 1,5% igoko da ekoizpena. Brasil izango da gehien ekoiztuko duen herrialdea, 60 milioi zaku ingururekin. Vietnam eta Kolonbia daude bigarren eta hirugarren postuan, hurrenez hurren.

Kontsumo datuek oso bestela-

ko mapa erakusten dute: Europa iparraldeko herrialdeetan kontsumitzen dute kafe gehien; 2017an, esaterako, Finlandian kontsumitu zuten gehien, hama bi kilo pertsonako urtean. Beste modu batera esanda, batez beste egunean hiru kikara pasatxo kontsumitu zituen finlandiar bakoitzak. Norvegia izan zen bigarrena, bi kilo gutxiagorekin, eta Islandia hirugarrena, bederatzi kilorekin.

Donostiako Kitzin bidezko merkataritzako dendan lan egiten du Valentin Olaetxeak; «kolonializazio garaia» gogorarazten